

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В СИСТЕМІ ОСВІТИ: «ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД – ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА – ВИЩИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД»

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції
27 квітня 2017 року

КИЇВ 2018

Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад : зб. наук. праць матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 квітня 2017 р., м. Київ, Національний авіаційний університет / наук. ред. Н. П. Муранова. – К. : – НАУ, 2018. – 320 с.

До наукового збірника увійшли статті та тези доповідей учасників III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад» (27 квітня 2017 року, м. Київ), що проводилася в Навчально-науковому інституті неперервної освіти Національного авіаційного університету спільно з науковими установами та навчальними закладами освіти України. Адресований науковцям, аспірантам, викладачам ЗНЗ і ВНЗ та працівникам у галузі освіти.

Редакційна колегія:

Муранова Н. П., доктор педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету (голова);

Черінько С. І., заступник директора Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету;

Брусяк О. О., кандидат технічних наук, доцент, завідувач підготовчого відділення громадян України Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету;

Приходько О. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри базових і спеціальних дисциплін Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету;

Максимчук О. В., кандидат філологічних наук, в. о. директора центру допрофесійної підготовки Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету;

Бугайов О. Є., кандидат технічних наук, доцент, кафедри базових і спеціальних дисциплін Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету.

Рекомендовано до друку

Науково-методично-редакційною радою Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 25.10.2017 р.).

За достовірність наведених даних і посилань несе відповідальність автор публікації.

ЗМІСТ

<i>Авер'янова Наталя.</i> Змішане навчання як інноваційна технологія в освітньому просторі вишів I-II рівнів акредитації	6
<i>Анненков Віктор.</i> Формування професійної компетентності в навчально-виховному процесі підготовки молодших спеціалістів	9
<i>Anpilohova Tetiana.</i> Ways to Stimulate Mental Activity of Students during English for Specific Purposes (ESP) Classes	12
<i>Багорка Анна.</i> Сутність комунікативної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту	14
<i>Бауманівський Олексій.</i> Вирівнювання двомовних корпусів як сучасна технологія вдосконалення навичок читання у процесі вивчення англійської мови	16
<i>Безносок Олександр.</i> Неперервна освіта і самоосвіта в контексті освітніх реформ	18
<i>Беценко Тетяна.</i> Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту як комплексний різновид науково-інтелектуальної філологічної діяльності	21
<i>Бешок Тетяна.</i> Узагальнені результати діагностики рівнів сформованості медіаграмотності у студентів педагогічних ВНЗ	25
<i>Біліченко Світлана.</i> Проблеми формування системи безперервної освіти: шляхи використання в Україні закордонного досвіду	28
<i>Білоус Олена.</i> Формування просторового мислення при розв'язку математичних задач: від школи до університету	32
<i>Бірюкова Тетяна, Гуцул Оксана.</i> Впровадження у навчальний процес інноваційних технологій	36
<i>Бірюкова Тетяна, Федів Володимир, Олар Олена, Микитюк Орися.</i> Компетентнісний підхід в неперервній освіті	37
<i>Борисенко Надія.</i> Навчально-методичний комплекс «Основи художньо-технічної творчості» у підготовці майбутніх учителів технологій	40
<i>Бруйка Ольга.</i> Методика расчета технологических параметров получения наноструктур	42
<i>Бугайов Олександр.</i> Можливості застосування сучасних інформаційних технологій на практичних заняттях з іноземної мови	47
<i>Варенко Галина.</i> Графічні методи розв'язування задач з параметрами	48
<i>Василевич Леонід, Василевич Олена.</i> Управління портфелем педагогічних методик	52
<i>Величко Ольга.</i> Особливості процесу організації та впровадження технологій дистанційного навчання при підготовці інженерів-будівельників	57
<i>Velko Oksana, Moiseeva Natalia.</i> Mathematical Modeling in Professional Activity of Students of Social-Humanities Specialities	60
<i>Весельська Галина.</i> Вивчення системи сурядних сполучників української мови в старшій та вищій школі	62
<i>Ветрова Дар'я, Гришко Ніна, Ткачук Наталія.</i> Зміни в англійській мові за останні 100 років	65
<i>Власюк Оксана, Погребняк Віталій, Солоденко Алла, Дашковська Олена.</i> До проблем розроблення освітніх програм та навчальних планів	68
<i>Волкова Неоніла, Руденко Наталія.</i> Критичне мислення як метод розвитку творчих можливостей учнів	71
<i>Вольних Наталія.</i> Дистанційне навчання як спосіб реалізації вищої неперервної професійної освіти	74
<i>Воробйова Антоніна.</i> Краєзнавчий інноваційний проект у змісті освітньої діяльності учителів ЗНЗ	76
<i>Гарань Наталія, Шаталова Наталія.</i> Дистанційне навчання й інноваційні технології як умова підвищення якості вищої освіти України	80
<i>Грибан Галина.</i> Використання інноваційних технологій на уроках української мови як необхідна умова формування творчого мислення учнів	82
<i>Гримашевич Галина.</i> Українська діалектологія в контексті сучасної системи освіти	85
<i>Гулай Ольга, Шемет Василина.</i> Особливості професійної підготовки будівельників в умовах неперервної освіти	88
<i>Дараган Тетяна, Тимошенко Наталія, Власюк Оксана.</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладацькій діяльності	91
<i>Даценко Вита.</i> Электронные презентации как метод повышения качества образования	93
<i>Дубчак Галина.</i> Психологічні особливості прояву стресостійкості студентів на різних етапах навчання у ВНЗ	97
<i>Yehorenkov Anatoliy, Pashchenko Viktoria.</i> Integration of Humanitarian and Natural Knowledge in Learning Biophysics and Bioethics in the System of Higher Medical Education	99
<i>Єгорова Лілія.</i> Впровадження сучасних інформаційних технологій у процес навчання	101

Актуальні проблеми в системі освіти: ЗНЗ – доуніверситетська підготовка – ВНЗ

Єрмеєв Олександр. До проблеми застосування міжпредметних зв'язків на заняттях з історії України в контексті сучасних тенденцій розвитку науки	104
Жиленко Тетяна. Застосування модуля числа при розв'язанні математичних завдань у загальноосвітній школі	108
Іванова Тамара. Стратегія освітньої діяльності вищого навчального закладу – вимога світових стандартів вищої освіти	112
Іванчук Марія. Особливості доуніверситетської підготовки іноземних громадян із математики	114
Калюжска Наталія. Професійна готовність майбутніх учителів початкової школи до педагогічної діяльності в умовах компетентнісного підходу	116
Кипоренко Оксана. Місце предметних компетентностей у системі освітніх компетентностей	119
Кожевникова Алла. Удосконалення структури та змісту навчальної дисципліни «Теорія та практика вищої професійної освіти»	122
Коляда Віталіна. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій для формування вмінь опрацювання інформації як необхідного фактору здатності до пожиттєвої освіти	125
Котикова Олена. Переваги та недоліки комп'ютерного тестування у підготовці майбутніх фахівців	127
Котлова Людмила. Конфліктологічна компетентність в системі безперервної освіти	130
Котловий Сергій. Соціалізація особистості в дозвілєвій діяльності	133
Крамаренко Любов. Андрагогічний підхід до формування особистісно-професійної компетентності педагогічних працівників у системі підвищення кваліфікації	135
Кресан Ольга. Переживання та усвідомлення студентами життєвих подій за допомогою їх нарративізації	138
Криштанович Світлана. Роль і значення інноваційних технологій у системі неперервної освіти фахівців із фізичної культури і спорту	141
Кумеда Олена. Актуальні проблеми викладання дисциплін історико-лінгвістичного циклу у вищій школі	145
Khobotova Elina. A Differentiated Approach in Chemistry Studies	148
Лаврут Ольга. Забезпечення підручниками в Україні: історичний аспект	151
Мажець Боженя. Інноваційна діяльність дошкільних навчальних закладів в Польщі	153
Максимчук Віра, Ящук Марина. Навчально-виховний проект як засіб формування особистісної компетентності студентів коледжу	157
Максютенко Ірина. Методика виконання слухачами випускних робіт при підвищенні кваліфікації ...	159
Makhrova Yevgeniia. Professional Orientation Work Features of Medical Informatics in Medical Higher Education Institutions	162
Makhrova Yevgeniia, Klepikovskiy Andrey. Teaching Features of Medical Informatics for International Students in Medical Higher Education Institutions	165
Мединець Наталія. Інноваційні технології в системі освіти України	167
Мержвинська Анна. Дослідження суті та переваг дистанційної форми навчання в сучасних умовах	169
Нагорний Вадим, Щербина Андрій, Щербина Вікторія. Особливості навчання тригонометричних рівнянь майбутніх абітурієнтів	172
Носаченко Тетяна. Сучасні засоби профорієнтаційної роботи педагогічного факультету мистецького профілю	174
Олендер Катерина. Формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення ділової англійської мови	177
Осійська Вікторія. Розвиток освіти як одна з головних функцій держави на шляху подолання проблем молоді на ринку праці	180
Осійський Юрій. Вплив досвіду концепцій безперервної освіти дорослого населення за кордоном на визначення його розвитку в Україні	183
Островська Людмила. Обдарована дитина у сучасній школі	187
Плотніков Євген, Чепур Ольга. Психолінгвістичні особливості навчання майбутніх інженерів-технологів професійно-орієнтованого англомовного читання	190
Плужник Оксана. Професійна підготовка вчителів початкових класів до роботи з обдарованими учнями	192
Поліщук Оксана, Муранова Наталія. Досвід реформування системи освіти в Чехії	195
Пономарьова Наталія. Інтернет-ресурси з професійної орієнтації школярів на ІТ-спеціальності	199
Потапчук Ольга. Застосування хмарних технологій в системі сучасної вищої освіти	202
Приймак Тамара. Дистанційне навчання – вимога сьогодення	205
Приймак Марина. Методична основа розвитку фізичних якостей у дітей шкільного віку	210
Приходько Оксана, Приходько Петро. Школа як психічна і фізична травма в малій прозі українських і польських письменників другої половини XIX – початку XX століття	212

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 27 квітня 2017 року

Приходько Петро. Синтез соціалістичних та ліберальних ідей у політичних поглядах Михайла Драгоманова.....	215
Рудик Олександр, Андрійчук Роман. Впровадження SolidWorks у систему неперервної освіти.....	218
Свенницька Валентина. Застосування елементів дистанційного навчання для активізації самостійної роботи слухачів підготовчих курсів	222
Семенець-Орлова Інна. Методи організаційного розвитку сучасного ВНЗ	226
Сіткар Віктор, Сіткар Степан. Освіта й наука як чинники соціальної стабільності та розвитку суспільства	230
Скорочод Георгій. Про важливу інваріантну складову змісту неперервної освіти	233
Сторубльов Олександр, Абрамян Олександр. Інноваційні педагогічні технології як предмет сучасних наукових досліджень	236
Строгонова Тетяна. Аналіз особливостей конкурсного відбору в медичні університети Великої Британії.....	239
Тарасюк Василь, Муранов Андрій. Використання елементів вищої математики на заняттях зі слухачами підготовчих курсів.....	242
Тищенко Інна. Застосування сучасних програмно-графічних калькуляторів на уроках математики ..	245
Ткаченко Лариса. Особливості навчальної діяльності молодших школярів	249
Ткаченко Лідія. Філософсько-освітні нотатки щодо соціалізації сучасних учнів в Інтернет-просторі....	252
Ткаченко Маргарита. Інформаційні технології у житті сучасного учня: аспект охорони здоров'я	256
Трегубова Галина. Методологічні засади організації управління самостійною роботою студентів ВНЗ.....	261
Триколенко Софія. Природні мотиви у творчості молодих ювелірів.....	264
Федина-Дармохвал Володимира. Вивчення особливостей мотивації здобуття фаху в студентів-сходознавців.....	266
Федоренко Олена. Використання інформаційно-комунікативних технологій і електронних засобів на уроках української мови та літератури.....	269
Федорова Ніна, Муранова Наталія. Особливості інтелектуального розвитку старшокласників	273
Халецька Лілія. Розвиток загальнокультурної компетентності вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти у контексті парадигми «Освіта протягом життя»	281
Хмельницька Олена. Формування особистості вихованця у процесі застосування технології коучингу	284
Хребет Валерій, Каряка Інна. Особливості використання інтерактивних методів навчання в процесі викладання дисциплін природничого циклу.....	287
Чалий Олександр, Гур'янов Віталій, Храпійчук Галина. Використання новітніх технологій при вивченні медичної та біологічної фізики	291
Черкашина Людмила. Розкриття сутності поняття трудового виховання учнів	294
Шванова Оксана, Гензель Марина. Значення подкастів у вивченні іноземної мови	296
Ямкова Тетяна. Педагогічні умови застосування тестів успішності в навчальному процесі.....	299
Ямковий Олександр, Шевченко Олександр, Незгода Людмила. Навчально-виробничі практики як складова професійної підготовки майбутніх фахівців галузі геодезії, картографії та землеустрою.....	302
Янчук Наталія. Орфографічна грамотність як складова фахової підготовки майбутніх учителів-філологів.....	305
Яригіна Єлизавета. Деякі питання щодо моніторингу якості освіти в університеті.....	308
Яценко Володимир. Ключові чинники, які впливають на формування навчального матеріалу сучасного підручника географії	310
Відомості про авторів	313

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧИХ КУРСІВ

У статті розглянуто перспективи застосування елементів дистанційного навчання для підвищення ефективності роботи слухачів підготовчих курсів, а також наведено можливі форми організації та методи дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, індивідуалізація навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

The paper is devoted to possibilities of distance learning elements application for an increased effectiveness of the academic activities of pre-university trainees. Possible forms of distance learning organization and methods of such learning are presented.

Keywords: distance learning, individualization of instruction, information and communication technologies.

Метою статті є дослідження процесів організації очно-дистанційного навчального середовища та його застосування у навчальному процесі на підготовчих курсах при вищому навчальному закладі.

У контексті модернізації загальноосвітньої та вищої школи одним із перспективних проєктів у середній ланці освіти є *online*-система дистанційної підтримки навчання у школах, ліцеях та гімназіях України «Отримання знань». На базі фізико-математичної гімназії № 17 м. Вінниці діє Лабораторія інформаційних та комунікаційних технологій, що створила цей освітній Інтернет-ресурс. На цьому порталі школярам пропонуються дистанційні курси, консультації, уроки. Систему створено для тих, хто сьогодні отримує середню освіту. Але скористатися нею може будь-хто, якщо бажає підготуватися до зовнішнього незалежного оцінювання і хоче покращити свої знання з базових дисциплін шкільної програми.

За прогнозами ЮНЕСКО, у XXI ст. діти будуть проводити в школі лише 30–40 % часу, 40 % буде відведено на дистанційне навчання, а решта – на самостійне.

Тому впровадження елементів дистанційної форми навчання в школі є необхідною умовою для досягнення сучасного рівня якості освіти. Сучасна цивілізація з її швидкою зміною техніки й технологій вимагає дотримання нової формули освіти – «Освіта через усе життя», яка передбачає необхідність формування критичного мислення, вміння і бажання постійно вчитися, самостійно здобувати знання, працювати з інформацією. Освіта має стати більш індивідуалізованою, функціональною та ефективною.

Це можливо лише за умови впровадження сучасних ідей і технологій освіти в сукупності із сучасними розробками в галузі інформаційних засобів.

В основу дистанційного навчання покладено класичні принципи дидактики: природовідповідність; науковість і доступність; наочність; свідомість та активність; системність; систематичність і послідовність; зв'язок теорії з практикою.

Але дистанційне навчання (ДН) має і специфічні характеристики. Дистанційне навчання побудоване в основному на принципах *інформатизації* освіти і широкому застосуванні *телекомунікаційних* технологій.

Сучасні принципи ДН за В. Биковим і Н. Клокар:

- інтерактивність, передбачає діалог викладача з користувачем;
- адаптивність, забезпечує індивідуальний темп проходження навчання, передбачає самостійний вибір реєстрації слухачем, сам курс, де й коли зручно навчатися, а також терміни консультацій та складання іспитів, періодичне відновлення навчальної діяльності;
- гуманістичність, полягає в спрямованості навчання та освітнього процесу в цілому до людини; у створенні максимально сприятливих умов для оволодіння змістом навчання; засвоєнні обраної професії для розвитку та прояву творчої індивідуальності, високих громадянських, моральних, інтелектуальних якостей, що забезпечували б йому соціальну захищеність, безпечне та комфортне існування;
- пріоритетність педагогічного підходу під час проєктування освітнього процесу, передбачає проєктування дистанційного навчання з розробки теоретичних концепцій, створення дидактичних моделей тих явищ, що планується реалізувати; досвід комп'ютеризації дозволяє стверджувати, що коли пріоритетною є педагогічна сторона, система виходить більш ефективною;
- педагогічна доцільність застосування нових інформаційних технологій, вимагає педагогічної оцінки ефективності кожного кроку проєктування та створення дистанційного навчання, тому на перший план необхідно ставити не впровадження техніки, а відповідне змістове наповнення навчальних курсів і освітніх послуг;
- вибір змісту освіти – відповідність змісту дистанційної освіти нормативним вимогам Державного освітнього стандарту і вимогам ринку;
- забезпечення захисту інформації, що циркулює в дистанційному навчанні – передбачення

Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 27 квітня 2017 року

організаційних і технічних засобів безпечного та конфіденційного зберігання, передавання і використання потрібних відомостей, забезпечення їхньої безпеки під час зберігання, передавання й використання;

– стартовий рівень освіти, вимагає певного набору знань, умінь, навичок;

– відповідність технологій до навчання – адекватність технологій навчання моделям дистанційного навчання;

– гнучкість і мобільність – створення інформаційних мереж, баз і банків знань та даних для дистанційного навчання, що дозволять коригувати або доповнювати освітню програму; водночас вимагається збереження інформаційної інваріантної освіти, що забезпечує можливість переходу на навчання зі споріднених або інших напрямів;

– неантагоністичність дистанційного навчання існуючим формам освіти – проєктоване дистанційне навчання зможе дати необхідний соціальний та економічний ефект за умови, якщо створювані та впроваджувані інформаційні технології стануть не чужорідним елементом у традиційній системі освіти, а будуть природно інтегровані в неї;

– економічність, передбачає раціональне використання фінансових та матеріальних ресурсів, точний розрахунок ефективності підвищення кваліфікації за даною формою навчання [3].

До складу технологій дистанційного навчання входять педагогічні та інформаційні технології.

«Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим у електронному вигляді.

Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку» [1].

У системі доуніверситетської підготовки використання елементів дистанційного навчання може стати необхідною частиною навчального процесу на рівні з традиційними формами: лекціями, практичними та семінарськими заняттями.

Які ж шляхи впровадження елементів дистанційного навчання можливі в доуніверситетській підготовці?

Одна з найважливіших форм навчальних занять – лекція; це така форма навчання, за якою вчитель, викладаючи навчальний матеріал, допомагає слухачам сформулювати проблеми, опанувати логіку пізнання, зробити власні відкриття.

За умов застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій загальні вимоги до лекції зберігаються. Перевагою і відмінністю є те, що лекції при дистанційному навчанні можуть проводитися в реальному і нереальному часі, фронтально й індивідуально. Більш доступним варіантом подачі навчально-методичного матеріалу є проведення так званих «електронних лекцій». Під електронними лекціями прийнято розуміти набір навчальних матеріалів в електронному вигляді, що включає текст лекцій, демонстраційний матеріал, додаткові відомості з теми лекції та ін., оформлені у вигляді окремих файлів.

Електронні лекції повинні мати блокову схему побудови матеріалу, чітко структурований зміст, використання додаткових прийомів викладу матеріалу (звук, анімація, графіка). Щоб створити електронну лекцію потрібно відсканувати необхідний теоретичний матеріал, розмістити в певній послідовності, ілюструючи малюнками, графіками, фотографіями.

Консультації теж проводяться із застосуванням засобів інформаційних та телекомунікаційних технологій: телефону, електронної пошти, ICQ, Skype, відео- й телеконференцій. Ця форма роботи необхідна викладачеві, щоб керувати роботою слухачів та надавати допомогу в самостійному опануванні навчальним матеріалом. Вони можуть бути індивідуальні й групові.

При викладанні всіх навчальних дисциплін після опрацювання певної навчальної теми широко використовують семінари – дискусію з розглянутої тематики. Семінари за умов застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій можуть проводитися за допомогою комп'ютерних відео- й телеконференцій.

Як зазначають А. Солодовник та В. Шарко, у педагогічному аспекті відеоваріант нічим не відрізняється від традиційного, тому що учасники процесу бачать один одного на екранах моніторів комп'ютера [5]. Віртуальні семінари – семінари, коли учасники не бачать один одного, а обмінюються тільки текстовими повідомленнями.

Семінари можуть проходити у нереальному масштабі часу (offline), і при цьому викладач може оцінити активність кожного слухача. А кожен учасник бачить на екрані всі тексти питань і відповідей інших учасників семінару.

Електронна форма проведення семінару – форум; це найпоширеніший варіант спілкування викладача

Актуальні проблеми в системі освіти: ЗНЗ – доуніверситетська підготовка – ВНЗ

й учнів у дистанційному навчанні. Форум може бути присвячений будь-якій проблемі або темі. Викладач організовує дискусію, стимулюючи обговорення створенням проблемних ситуацій, питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією.

Ще один вид спілкування користувачів мережі в режимі реального часу – чат. Є кілька різновидів чатів: текстовий, голосовий, аудіовідеочат. Найбільш поширений текстовий чат. Голосовий чат дозволяє спілкуватися за допомогою голосу, що під час вивчення, наприклад, іноземної мови у дистанційній формі є важливим моментом. Кожен учасник може взяти участь в обговоренні запропонованої викладачем теми, проблеми, слухачі вчать не тільки чітко формулювати свою думку, а й з більшою увагою дослухатися до висловлювань інших учасників.

Технологія, що, за словами В. Царенко, дає можливість повною мірою відтворити умови колаборативної (спільної) форми організації навчання, а саме, семінарських і лабораторних занять, лекцій тощо, – вебінар. При цьому учасники вебінару можуть фізично перебувати в різних місцях, а їхня взаємодія забезпечується завдяки активному застосуванню засобів аудіо- та відеообміну даними і спільної роботи з різноманітними об'єктами [6].

Однією із найдоступніших форм спілкування викладача зі слухачами через Інтернет є використання можливостей багатьох додатків і сервісів Google. При цьому всі учасники навчального процесу, маючи вільний доступ до редагування навчальних матеріалів, стають не тільки споживачами, а й активними творцями освітнього середовища. Всі авторизовані учасники можуть додавати файли, редагувати сторінки, залишати коментарі. За допомогою форми Google можна створювати тести й проводити дистанційну індивідуальну і групову роботу із закріплення матеріалу, опрацьованого на традиційних лекціях. Головні переваги використання сервісів Google полягають у тому, що всі інструменти безкоштовні, підтримуються всіма операційними системами, не вимагають витрат на придбання спеціального програмного забезпечення.

Як один із засобів активізації роботи слухачів підготовчих курсів може бути застосована модель так званого «перевернутого навчання», яку запропонували вчителі хімії Аарон Самс та Джонатан Бергманн у 2008 р. Перша «перевернута школа» стала працювати у Детройті (США). Перевернутий клас – це така педагогічна модель, у якій типова подача нового матеріалу та організація домашніх завдань міняються місцями. При цьому учні вдома самостійно працюють не над матеріалом минулого уроку, а навпаки – вивчають теоретичний матеріал наступного уроку, продивляючись відеолекцію, підготовлену викладачем і розміщену в Інтернеті. А потім у класі разом з учителем проводиться уточнення, закріплення, узагальнення та практичне застосування вивченого самостійно матеріалу. Те, що раніше було домашнім завданням, тепер виконується учнями в класі. Це дає можливість кожній дитині навчатися з тією швидкістю, з якою це зручно їй, а не бути залежним від загального темпу навчання в класі. На уроці ж вивільняється час для застосування набутих знань на практиці, для здійснення зворотного зв'язку викладача та учня. Застосування моделі переверненого навчання для підготовки до ЗНО на підготовчих курсах дає можливість слухачам самостійно в зручний час, а зараз – із будь-якого пристрою, переглянути теоретичну відеOVERсію, продумати запитання, виконати пробні тести, запропоновані для осмислення та усвідомлення теми. А на практичних заняттях можна набагато більше часу приділяти розв'язуванню задач різного рівня складності. Усе це вимагає чітко організованої роботи викладача: записати живу чи відеопрезентацію, додати тести й питання для самоперевірки, а для занять підготувати достатню кількість задач і тестів, враховуючи необхідність диференціації завдань за рівнями складності. Полегшити цю роботу для викладача вже найближчим часом допоможе Інформаційно-методичне фахове середовище педагогів міста Києва, створюване спільними зусиллями кращих учителів-предметників під керівництвом Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка. До кінця поточного навчального року у вільному доступі в мережі будуть розміщені матеріали до кожної теми шкільної програми. Для кожного уроку буде запропоновано повний конспект теоретичного матеріалу – «електронна лекція», презентація з малюнками, ілюстраціями, прикладами прояву фізичних явищ чи їхнього застосування в техніці та тренувальні тести для кращого усвідомлення матеріалу теми. Цей ресурс створюється з метою допомогти насамперед учням, які не мають можливості одержати якісну освіту з різних причин, але він буде корисним для всіх охочих поповнити або перевірити свої знання, повторити чи закріпити певні теми, підготуватися до контрольних робіт, а в цілому і до ЗНО. Ці матеріали можна буде рекомендувати слухачам для реалізації моделі перевернутого навчання.

Запровадити використання елементів дистанційного навчання на підготовчих курсах, організувати очно-дистанційне навчальне середовище для слухачів стає можливим за допомогою системи Moodle. Це програма, що дозволяє створити єдине навчальне середовище для студентів і викладачів. Систему Moodle використовують для навчання найбільші університети у 211 країнах світу. Успішно працює ця програма вже декілька років і в Національному авіаційному університеті. Користуються нею студенти

заочної форми навчання. У минулому навчальному році за допомогою сервісів Moodle успішно було проведено заочний тур олімпіади НАУ з навчальних предметів для учнів 11 кл. Це зручно для організаторів – не потрібно витратити час і кошти на перевірку робіт, і цікаво для учнів – програма зразу видає результат. Обмеженість часу на виконання роботи змушує учасників бути максимально зосередженими, працювати з повною віддачею та ефективністю. Також на підготовчому відділенні Навчально-наукового інституту неперервної освіти Національного авіаційного університету була запроваджена дистанційна форма навчання для слухачів, які не мають можливості відвідувати традиційні заняття через віддаленість місця проживання. Викладачами кафедри базових і спеціальних дисциплін була проведена методична робота зі створення та публікації навчально-методичних матеріалів, тестових завдань для закріплення і перевірки знань, презентацій для проведення консультацій для слухачів. Контрольні і домашні роботи, передбачені навчальним планом, слухачі виконували в режимі онлайн. Усі ці ресурси з дуже великим коефіцієнтом ефективності можуть бути використані як елемент дистанційного навчання зі слухачами очної форми навчання. Єдине, що потрібно, – дати доступ усім слухачам підготовчого відділення до даної освітньої системи, а для викладачів проводити тренінги щодо використання сервісів Moodle для запровадження елементів дистанційного навчання.

Розширення можливостей викладача при застосуванні дистанційного навчання підсилює мотивацію навчання слухачів. Абітурієнт вивчає предмет на заняттях та має можливість додатково вивчати його дистанційно.

Від викладачів впровадження елементів дистанційного навчання в системі доуніверситетської підготовки вимагає здійснення освітньої діяльності за новими технологіями, апробацію та впровадження новітніх методик організації навчального процесу. Досить важливими стають такі якості, як здатність застосовувати інноваційні методи використання комп'ютера та можливостей, які він надає, з метою активізації пізнавальної діяльності, високий рівень технічної грамотності, поглиблення та здобуття нових знань. Викладач повинен оволодіти прийомами та технологіями ДН на професійному рівні, а для цього пройти необхідну підготовку та навчання. Курси, які готують тьютерів – вчителів з дистанційного навчання, можна пройти в «Дистанційній академії» ВГ «Основа» (<http://osnova.com.ua/>). Дуже важливо викладачеві набути вмінь конструювати власний курс та вміти його супроводжувати – організовувати дистанційне навчання.

Переваги дистанційного навчання в забезпеченні кращого рівня засвоєння знань:

1. Незважаючи на велику відстань між викладачем та слухачами, спілкування між ними відбувається жваво та оперативно, у дохідливій та привабливій формі.

2. Процес навчання стає цікавішим; посередницька участь комп'ютера примушує слухачів забувати про труднощі запитань; вони активно і швидко намагаються вирішити завдання, дізнаються багато нового, привчаються до сміливості та самостійності у роботі.

3. Завдяки мережі Інтернет та різним альтернативним платформам підтримки навчального процесу в дистанційному середовищі, навчання стає інтерактивним, зростає значення самостійної роботи тих, хто навчається, серйозно посилюється якість навчального процесу.

4. В учнів розвиваються навички до безперервної освіти і підвищення кваліфікації у майбутній професійній кар'єрі.

Висновки. Для організації очно-дистанційного навчального середовища та його ефективного використання в навчальному процесі на підготовчих курсах в системі доуніверситетської підготовки має бути розроблено спеціальне методичне забезпечення, проведена спеціальна підготовка та організаційна робота. Серед основних проблем організації очно-дистанційного навчання учнів можна виокремити:

– необхідність проходження спеціальної підготовки всіх учасників навчального процесу до її запровадження та використання;

– розробка навчально-методичних комплексів для забезпечення навчального процесу;

– значно малий досвід роботи педагогічних працівників або його відсутність;

– невизначеність чітких розмежувань розподілу навчального часу на очне та дистанційне навчання;

– забезпеченість кадрами, відсутність системи підготовки викладачів до використання та запровадження дистанційного навчання;

– недостатнє технічне забезпечення технічними;

– незначний використання інтерактивних технологій навчання.

Література

1. Биков В. Ю. Технологія розробки дистанційного курсу: навч. посіб. / В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротинко, О. В. Рибалко ; за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. – К. : Міленіум, 2008. – 324 с.
2. Дистанційне навчання: Тренінг з організації дистанц. навчання на платформі WebCT. – Режим доступу : <http://www.users.kharkiv.com>. – заголовок з екрана.

3. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2007. – № 4 (46). – С. 38–41.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. (затв. Постановою МОН України В. Г. Кременем 20 грудня 2000 р.). — Режим доступу : www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html
5. Солодовник А. О. Інформаційний супровід дистанційного курсу «теорія розв’язання винахідницьких задач» [Електронний ресурс] / А. О. Солодовник, В. Д. Шарко. — Режим доступу : http://ite.ksu.ks.ua/webfm_send/216
6. Царенко В. О. Вебінар як технологія навчального співробітництва учнів і вчителів середніх шкіл [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ite.ksu.ks.ua/webfm_send/208
7. Муранова Н. П. Комплексне науково-методичне забезпечення доуніверситетської фізико-математичної підготовки старшокласників/ Н. П. Муранова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2014. – № 11(30). – С. 44–49.
8. Муранова Н. П. Концепція науково-методичного забезпечення фізико-математичної підготовки старшокласників до навчання в технічному університеті : XI International scientific and practical conference «Areas of scientific thought – 2014/2015», December 30, 2014–January 7, 2015, Sheffield, Great Britain : materials of the XI international scientific and practical conference. – Sheffield: Science and education LTD, 2015. – . – (Серія «Pedagogical sciences»). V. 11. – С. 50–54.
9. Муранова Н. П. Особливості комплексного науково-методичного забезпечення доуніверситетської підготовки : XI Międzynarodowej Naukowi-Praktycznej konferencji «Kluczowe aspekty naukowej działalności – 2015», 7–15 stycznia, 2015, Przemyśl, Poland : materiały XI międzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji. – Przemyśl: Nauka i studia, 2015. – . – (Серія «Pedagogiczne nauki»). V. 6. – С. 13–15.

УДК 351:371

Семенець-Орлова Інна, м. Київ

МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ВНЗ

У статті проаналізовано сутність концепції організаційного розвитку, здійснено екстраполяцію основних її категорій у галузь вітчизняної вищої освіти. Через призму функціонального навантаження компонентів організаційного розвитку у реалізації стратегічних планів розвитку вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) визначено основні інструменти практичної реалізації концепції, що можуть бути використані в системі управління сучасним ВНЗ.

Ключові слова: *концепція організаційного розвитку, реформа вищої освіти, освітні зміни, організаційне навчання, «організація, що навчається».*

The article is devoted to conceptualization of organizational development in the sphere of Ukrainian higher education. Through the prism of functions of the structures of organizational development the author has determined major tools for organizational development that can be used in the management of modern universities.

Keywords: *organizational development, higher education reform, changes in education, organizational learning, learning organization.*

В основі теорії організаційного розвитку інститутів вищої освіти покладено ідею поєднання навчання, наукових досліджень та впровадження інноваційних технологій. Теорія організаційного розвитку є своєрідним науково-методологічним підґрунтям для розбудови інституційної спроможності, забезпечення ефективної життєдіяльності та розкриття лідерського потенціалу ВНЗ в умовах сучасних суспільних трансформацій. Підтверджуючи визначальну роль організаційного розвитку для розкриття лідерського потенціалу університетів, теоретик Дж. Сальмі наголошує: «Формування університетів світового рівня потребує сильного лідерства, сміливої візії для реалізації їх інституційної місії та цілей, а також чітко визначеного стратегічного плану для того, щоб переводити візію у конкретні завдання та програми» [7].

На думку сучасних західних теоретиків освітніх змін, організаційний розвиток – це засновані на співробітництві довготермінові програми щодо удосконалення процесів організаційного оновлення і прийняття рішень, зокрема, засобами ефективного управління організаційною культурою, з особливим акцентом на культурі формальних робочих команд, за допомогою агентів або каталізаторів змін, з використанням теорій і методів прикладних наук про поведінку, включаючи дослідження дією. Таким чином, усвідомлення університетськими спільнотами на чолі з їх лідерами базових організаційних параметрів, спільне опрацювання таких, формулювання та формування – передумови для забезпечення ефективного організаційного розвитку ВНЗ.

Розробкою концепції та інструментів організаційного розвитку займалося чимало зарубіжних учених, серед яких Г. Шепард, Д. Геберт [1], А. Кізер, Т. Гамінс [5], К. Ворли [5]. Дана наукова проблема також ставала предметом аналізу вітчизняних дослідників – С. Калашнікової [2], Л. Кармушки [3],